

YOKSULLUK PERSPEKTİFİNDEN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİ: ÇANKIRI İLİ KIZILIRMAK İLÇESİ ÖRNEĞİ

Selma KARABAŞ*

Öz

Sosyal yardım, sosyal devlet anlayışının bir parçasıdır. Sosyal devlet olmanın bir gereği ve aracı olan sosyal yardımlar; devletin çeşitli kurumları, yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar vasıtasıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştırılır. Yoksulluk, yalnızca az gelişmiş ülkelerin sorunu değil, kapitalist sistemde en gelişmiş ülkelerin de çözüm bulmaya çalıştığı bir sorun olarak karşımıza çıkar. Bu araştırmanın amacı; yoksulluğun giderilmesinde önemli görevler yüklenen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı faaliyetlerinin, Vakfın müşterisi konumunda olan muhtaç kişi ve ailelerin bakış açılarıyla değerlendirilmesi, yoksulluğa sebep olan faktörlerin ve yoksullukla mücadelede sosyal yardımların rolünün tespiti, sosyal ve proje destekli yardımların hangilerinden yoğunlukla faydalandığı ve yoksulluğun giderilmesinde Vakıf faaliyetlerinin etkisinin olup olmadığının belirlenmesidir. Araştırma, Çankırı İli Kızılırmak İlçesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına kayıtlı ve aktif olarak yardım alan toplam 147 aileden yüz yüze görüşme yoluyla elde edilen bulguların analiz ve yorumuna dayanmaktadır. Araştırmanın bu ilçede yapılmasının nedeni; 7000 nüfuslu İlçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına kayıtlı yaklaşık 1000 kişinin aktif olarak yardım alıyor olmasıdır. Araştırma ile, SYDV yardımları arasında en çok; aile yardımları ve sağlık yardımlarından yararlandığı belirlenmiştir. Alınan yardımların yoksulluğu gidermeden ziyade, ailelerin yaşamının devamlılığını sağlama konusunda destek niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Yoksulluğun sebebinin bir meslek sahibi olmama ve kaderci anlayıştan kaynaklandığı da diğer önemli bulgular arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Yoksullukla Mücadele, Sosyal Yardım, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

EXAMINING OF SOCIAL ASSISTANCE AND SOLIDARITY FOUNDATION ACTIVITIES FROM POVERTY PERSPECTIVE: CASE OF KIZILIRMAK DISTRICT OF ÇANKIRI

Abstract

Social assistance is part of the social state. Social assistance is a necessity and means of being a social state that is delivered to the need ypeople through various institutions of the state, local administrations and voluntary organizations. Poverty is not only a problem of under developed countries but also the problem of the most developed countries in the capitalist system. This paper aimsto evaluate Social Assistance and Solidarity Foundation activities from perspectives of poor people and families which has an important role in the fight against poverty. At the same time to determine poverty-causing factors, the role of social assistance in the figh tagainst poverty, benefiting from social and project-supported assistance and the impact of Foundation activities in the elimination of poverty. The research is based on the analysis and interpretation of the findings obtained from the survey with 147 people who are registered to the Social Assistance and Solidarity Foundation in Kızılırmak District of Çankırı Province. There a son why the research is conducted in Kızılırmak is; 1000 people fromt heSocial Assistance and Solidarity Foundation in the district is the assistance. According to the survey, family benefits and health benefits are the most preferred assistancecea mong SYDV aids. It is determined that social assistance for families is supportive for the continuity of life rather than the elimination of poverty. The study revealed that the reason of poverty is lack of profession and fatalistic understanding.

Keywords: Poverty, Fight Against Poverty, Social Assistance, Social Assistance and Solidarity Foundation

* Dr. Öğretim Görevlisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, slmakarabas@karatekin.edu.tr.

GİRİŞ

Dünya Bankası yoksulluğu; “*Refah durumundan belirgin bir biçimde mahrum olma, bir kişi ya da hanenin, gıda veya gıda dışı temel ihtiyaçlarını karşılamak için ihtiyaç duyduğu minimum tüketim miktarına erişememe durumu*” olarak tanımlamaktadır (Güneş, 2010: 21). Makro ölçekte yoksullukla mücadelede, ekonomik büyüme, insana yatırım, ekonomik istikrar, yatırım teşviki ve eşitsizliğin azaltılmasına yönelik politikalar kullanılabilir (Uzun, 2003: 155). Bu amaçla yoksullukla mücadelede işsiz, gelir durumu zayıf, mağdur, kimsesiz vatandaşlar yardımcı olmak amacıyla sosyal yardım sistemi oluşturulmuştur. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın üstlendiği bu görev, muhtaç durumda olan vatandaşların gıda, yakacak, barınma, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması için yardımlar yapmaktadır. Bu yardımların yanı sıra; kişilerin daha aktif olması ve üretime yönelmesi için proje destekleri de verilmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bu hizmetlerini, 1986 yılında kurulan 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kaynaklarıyla yürütmektedir (RG., 1986). Fondaki kaynaklar, Türkiye geneli il merkezlerinde ve ilçe merkezlerinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Mütevelli Heyet üyeleri aracılığıyla, ilgili kanunun amaç ve kapsamı doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu çalışmada yoksullukla mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının rolü üzerinde durulmuştur. Mikro alan araştırması ile inceleme konusu olan Kızılırmak SYDV’nin yapmış olduğu faaliyetler, yoksul aile ve bireylerin bakış açılarıyla değerlendirilmiş, yoksulluğa neden olduğu düşünülen öncül faktörler ve yoksullukla mücadelede sosyal yardımların rolü tespit edilmeye çalışılmıştır. Öte yandan; yardım alanların sosyal ve proje destekli yardımlardan hangilerinden ne oranda haberdar oldukları ve faydalandıkları belirlenmiştir.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yoksulluk

Sosyal devlet kavramının ilksel ve en dar kapsamlı anlayışı, sosyal yardımlardır (Güler, 2006: 31). Yoksullukla mücadelede önemli bir misyon üstlenen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan bireyler açlık sınırı olarak açıklanan gelirin de altında gelire sahip olan bireylerdir. Geniş ve dar kapsamlı yoksulluk tanımlamalarından “Gıda Yoksulluğu” AÇLIK sınırının altında olma durumunu ifade ederken; “Gıda Dışı Yoksulluk” YOKSULLUK sınırının altında olma durumunu açıklar (Ensari, 2010: 9). Yoksulluk; asgari geçim koşullarına erişememe durumu olarak tanımlanır (Burket, 1990:26; World Bank, 1996:26; De and Hanswijek, 1998: 16). Bu şekliyle, bireyin asgari yaşam koşullarını sağlaması için gerekli olan en temel ihtiyaçlarını karşılamasını ifade eden yoksulluk, “mutlak yoksulluk” olarak adlandırılır (Uzun, 2003: 156). Yoksulluğun objektif ölçütler kullanılarak tespit edilen standart bir ölçüm aracı olmasının dışında; bir de kişinin kendi yaşam standartlarını değerlendirmesi sonucu subjektif olarak değerlendirme ölçütü olduğundan da söz edilir ki; bu kavrama subjektif yoksulluk adı verilir (Drewnowski, 1977:183). Subjektif yoksulluğun tespiti, kişinin kendi için tespit ettiği yaşam standardı ölçüsünü ve bizzat kendi beyanını esas alır. Öte yandan, toplumsal yaşam içerisinde orta gelir grubunda yer alan bireyler ölçüt alınarak, bu grubun altında kalan sınıfın yoksul olduğunu kabul eden “Görelî Yoksulluk” kavramından da bahsedilir. Görelî yoksulluk, bireyin ya da ailenin başkalarıyla

kendi yaşam standardı ya da gelirini kıyaslama esasına dayanır (Ahluwalia et al., 1979). Türkiye’de görece yoksulluk oranının endüyük olduğu bölge Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerini içine alan TRC1 bölgesidir (TUİK, 2017a). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ilk kez 1997 yılında İnsani Geliştirme Raporunda “İnsani Yoksulluk” kavramından söz etmiştir. İnsani yoksulluk, gelir durumundan bağımsız olarak; temel gereksinimlerin karşılanabilmesi için özgürlük, kişilik, karakter, sosyal ve kültürel olanaklara sahip olmama durumu olarak açıklanır. Temel sağlık hizmetlerinden yoksun olma, temiz su kaynaklarına ulaşamama, eğitim hizmetlerine erişememe, altyapı hizmetlerinden mahrumiyet, insani yoksulluk göstergeleridir (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011: 63).

Yoksulluğun, yaşam kalitesini önemli düzeyde düşüren bir sorun olduğu söylenebilir. Bu sorunun yalnızca maddi açıdan değil, aynı zamanda yokluk imgesi nedeniyle manevi sorunlara da sebep olduğu gözlenmektedir. Öte yandan, yoksulluğun kişilerin özgürlük alanlarını kısıtlayıcı etkisi de bulunmaktadır. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırma Sonuçlarına göre, Türkiye’de en yüksek gelir grubunu oluşturan %20’lik dilim, gelirin %47,4’üne sahiptir (TUİK, 2017b). Adaman ve Keyder (2007:6) yoksulluğu; içinde bulunulan toplum tarafından genel kabul görmüş belli standarttaki yaşama, kaynak ya da imkan yetersizliğinden dolayı sahip olamama durumu olarak tanımlamaktadır. Öte yandan yoksullukla ilgili ilginç bir kavram da ortaya atılmıştır. “Nöbetleşe Yoksulluk” adıyla anılan bu kavram; kır nüfusunun kente göçmesi ve kır ile kent arasındaki bağın korunduğu ve bu bağın tamamen koptuğu iki farklı duruma dikkat çekmiştir. “Nöbetleşe Yoksulluk” olarak açıklanan kır-kent bağının korunduğu dönem, yoksulluğun kalıcılaşmadığı dönem olarak açıklanmaktadır (Işık ve Pınarcıoğlu, 2001: 133).

Yoksulluğun bir sorun olarak görülmeğe başlanması ve mücadele edilme çabaları 16. yüzyıla dayanır. Avrupa’da yoksulluk da 16. yüzyılda kapitalizmin ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Buğra, 2016: 3). Yoksul tanımına girenleri belirleyen ve yoksulları sınıflandıran iki temel modelden söz edilir (Şener, 2010: 4). Bunlardan ilki; gelir-tüketim yöntemi, ikincisi ise yaşam koşulları-yapabilirlik-olanaklar yöntemidir. Gelir-Tüketim yöntemi, bireylerin gelirleri ve tüketimleri üzerinden değerlendirmeye alırken; yaşam koşulları-yapabilirlik-olanaklar yöntemi bireylerin beslenme, eğitim, sağlık gibi zorunlu hizmetlere erişebilmesinin önündeki engelleri kaldırmaya yönelik uygulamalardan oluşur (Karabaş ve Karkacier, 2018: 5).

Yerleşik hayata geçilip, deniz aşırı ülkelere ticaretin yoğunlaştığı, fabrikasyon sistemlerinin gelişip yığın üretimin yapıldığı ve aşırı tüketimin özendirildiği zaman sürecinde, hemen her toplumda görülen yoksulluk olgusu, sermayenin üstün tutulduğu kapitalist sistemlerde daha da derinleşen bir problem olarak karşımıza çıkmıştır. Yoksulluk, toplumda çeşitli sosyal alt sınıfların oluşmasına neden olmakla birlikte, bu durum zaman içerisinde olağanlaşabilmektedir. Gelir dağılımındaki adaletsizlik, istihdam alanlarının kısıtlılığı, kaynakların üretken yatırımlara yönlendirilememesi, alt gelir grubunun üzerindeki aşırı vergi yükü gibi sorunlar yoksulluğun nedenleri arasında sayılabilir. Herhangi bir meslek sahibi olmayan, düzenli bir geliri bulunmayan birey ya da aileler, özellikle konjonktürel ekonomik dalgalanmalardan büyük oranda etkilenmektedir. Kırsal yoksulluğun, kent yaşamındaki yoksulluk kadar vurucu olmadığı söylenebilir. Kırsalda üretebilecek toprak kaynağının bulunması, hayvancılıkla uğraşma olanakları, gıda temini konusunda ailenin kendi kendine

yeterliliği yoksulluğa karşı önemli bir araçtır. Kent yaşamında ihtiyaç duyulan her ürünü satın almak için bir bedel ödemek durumunda kalan birey ya da aile için durum, açlık ile yoksulluk arasında gidip gelmesine neden olmaktadır. Gıda harcamalarının yanı sıra; kira, elektrik, su, yakıt, ulaşım, eğitim, sağlık vb. ihtiyaçları kapsayan dört kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından Kasım 2018’de 6.328 TL olarak açıklanmıştır. Ülke nüfusunun %40’ının asgari ücretle çalıştığı göz önüne alındığında, açlık sınırı olarak açıklanan 1.943 TL’nin de altında kalan bir asgari ücret düzeyi, problemin boyutunu ortaya koymaya yetmektedir. Türkiye’de çalışanların %83’ü 1.404 TL ile 2.808 TL arasında bir gelir elde etmektedir (TUİK, 2018). Devlet otoritesinin ilksel sorunlarından biri, yoksulluğa kalıcı çözüm olabilecek politikalar geliştirmek olmalıdır. Yoksulluğun giderilmesinde kalıcı bir çözüm getiremese de, muhtaç ve ihtiyaç sahibi vatandaşlarına çeşitli tür, miktar ve şekillerde yardım ve hizmette bulunması sosyal devlet anlayışının gereğidir.

Tablo 1’de kullanılabilir gelire ve eğitim durumuna göre Türkiye’de 11 yıllık süreçte yoksulluk oranlarındaki değişim verilmiştir. Eğitim durumu ile yoksulluk arasındaki sıkı ilişki tablodan izlenebilmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça, yoksulluk oranları düşmektedir. Bu durum, eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin istihdama katkısı ve bir meslek sahibi olmalarıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 1. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine ve Eğitim Durumuna Göre Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranı, Türkiye, 2007-2017

Yıllar	Yoksulluk Oranı (%)				
	Okur-yazar olmayanlar	Bir okul bitirmeyenler	Lise altı eğitimliler	Lise ve dengi okul mezunları	Yükseköğretim mezunları
2007	30,7	24,9	12,5	5,2	0,8
	40,5	34,2	19,5	8,7	1,6
2008	29,5	24,2	13,3	5,2	0,7
	40,2	33,6	20,8	8,5	1,3
2009	32,7	27,2	13,9	5,1	1,2
	41,8	36,7	21,5	8,5	1,8
2010	28,8	27,5	14,3	4,5	1,0
	39,3	37,3	20,9	7,8	1,8
2011	28,9	27,0	13,1	5,8	1,1
	38,4	35,8	20,0	8,9	2,0
2012	30,1	26,1	13,5	5,9	1,1
	39,1	33,8	20,0	9,3	1,9
2013	26,6	23,7	12,4	5,6	1,8

	37,5	33,5	20,0	9,1	2,7
2014	27,7	25,1	12,5	5,7	1,3
	38,1	34,2	19,6	9,3	2,2
2015	27,2	23,7	12,8	5,6	1,6
	36,3	34,1	20,3	10,2	2,7
2016	26,2	24,1	12,5	6,2	1,7
	35,3	33,5	19,6	10,4	3,2
2017	25,4	21,7	11,7	5,5	1,5
	35,1	30,9	18,5	9,6	3,3

Kaynak: TÜİK, 2017c. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2017.
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013; Erişim Tarihi: 03.01.2019

Sosyal devlet; yoksulluğun azaltılmasında, yaşam standardının belli bir ölçüde korunmasında önemli bir rol üstlenir. Bu kapsamda gerçekleştirilen sosyal yardım ve hizmet uygulamaları, asgari ücret uygulaması, gelir adaletinin sağlanması, üretimi desteklemeye ve korumaya yönelik uygulamalar, kayıt dışılık sorununun çözümüne yönelik geliştirilen çeşitli politikalarla yoksulluk sorununa çözüm getirilmeye çalışılır (Tunç, 2013: 26). Dünyada kalkınma temelli ekonomiler merkezine, yoksullukla mücadele politikalarını almaktadır. Küresel çapta yoksullukla mücadelede Dünya Bankası yeni strateji ve politikalarla yoksullukla mücadelede önemli bir misyon üstlenmiştir (Uzun, 2003: 155).

Tablo 2’de yıllar itibariyle kullanılabilir gelire göre yoksulluk sınırı, yoksul sayıları, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı verilmiştir. 2007 yılından 2017 yılına kadar geçen süreçte, TL bazında yoksulluk sınırında ciddi bir artış gözlemlenirken; yoksul sayısı, yoksul oranı ve yoksulluk risk derecesinde azalma olduğu izlenmektedir.

Tablo 2. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2007-2017

Yıllar	Yoksulluk sınırı (TL)	Yoksul sayısı (Bin kişi)	Yoksulluk oranı (%)	Yoksulluk açığı ⁽¹⁾
2007	2433	6 799	9,9	24,5
2008	2 531	7 021	10,1	23,7
2009	2 818	7 485	10,6	25,6
2010	2 972	7 355	10,3	24,0
2011	3 255	7 288	10,1	25,4
2012	3 611	7 344	10,0	23,7
2013	4 008	6 788	9,1	22,6
2014	4 443	6 572	8,7	22,3

2015	4 997	6 652	8,7	22,3
2016	5 693	6 482	8,4	20,8
2017	6 355	5 865	7,4	20,0

Kaynak: TÜİK, 2017c. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2017. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013; Erişim Tarihi: 03.01.2019

(1) Yoksulluk açığı, yoksulluğun derecesi hakkında bilgi verir. Yoksulluk açığının 100'e yaklaşması, yoksulluğun derecesinin çok fazla olduğunu, küçülmesi ise yoksulluk risk derecelerinin daha az olduğunu ifade etmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu Aralık 2018 araştırma sonuçlarına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli, düzenli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.941,16 TL'dir. Tablo 2'de gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık vb. ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarının (**yoksulluk sınırı**) 6.322,99 TL olduğu görülür. Evli olmayan-çocuksuz bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' aylık 2.393,25 TL olarak açıklanmıştır (TUİK, 2018).

Yoksulluk çok boyutlu bir kavramdır. Bu nedenle yoksulluğa neden olan faktörlerin de oldukça karmaşık olduğu ifade edilebilir. Yoksulluk temelde enflasyon, işsizlik, gelir dağılımındaki eşitsizlik ekonomik krizler ve uygulanan politikalar gibi ekonomik nedenlere bağlı olabileceği gibi; kaynakların dengesiz dağılımı, politik, demografik ve sosyal nedenlere de bağlı olabilir (İncedal, 2013: 38-39; Şenses, 2013:149-189).

1. 2. Sosyal Yardımlar ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Sosyal yardımlar, sosyal devlet olma anlayışının önemli bir unsuru olan kamu politikası aracıdır. Sosyal yardımlar; sosyal güvenlik ve sosyal hizmetleri içine alan bir kavramdır ve insani yoksulluğu hedef almaktadır (Güneş, 2011: 155). Asgari geçinme koşulunu sağlayamayan bireylerin, kamu otoritesi kurumları vasıtasıyla yaşam koşullarını iyileştirebilmek amacıyla yaptığı ayni ve nakdi yardımları kapsar. Sosyal yardımlar kapsam itibarıyla maddi kaynak sağlamanın dışında, önemli birçok hizmeti de içine almaktadır. Engelli ve yaşlı bakım hizmetleri bunlara örnektir.

Sosyal yardımların amacı; muhtaç olan ya da ihtiyaç sahibi yoksul bireylerin devamlı olarak devlet koruması altına almak değildir. Bu nitelikteki yoksul bireylerin iş bulana ya da durumunu düzeltene kadar desteklenmesi, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, maddi ve manevi yönden desteklenmesini de içerir. Sosyal yardımların toplumu tembelleğe ittiği, çalışmaktan el çektiği ve çaba sarf etmeden aldığı yardımı kaybetme korkusu ile etik olmayan birtakım yollara başvurmaya ittiği konusunda çeşitli yargılar bulunmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, sosyal yardımların yoksulluğu kronik hale getireceği, yoksulluk sorununa çözüm getiremeyeceği ve yoksullukla mücadelede üretimi artırma modeli üzerinde durulması gerekliliği belirtilmektedir (Önder ve Şenses, 2006: 200; Oktik, 2008: 30).

Bu çalışma ile, sosyal yardımlardan faydalanan bireylerin ne kadar süredir bu yardımları aldığı, aileleri ya da bireyleri yoksulluğa iten sebebin kendi bakış açıları ile ne olduğu, sosyal yardımların yoksulluğa çözüm olup olmadığı konusunda afaki söylemlerle değil, verileri dayanarak ortaya konması amaçlanmıştır. Sosyal yardım alan bireylerin aile yapısı, okur-yazarlık durumları, inanç durumu (yoksulluğa kaderci bir bakışla yaklaşır

yaklaşılmadığı) gibi farklı unsurlar değerlendirilerek edinilen veriler çerçevesinde yoksullukla mücadelede sosyal yardımların etkililiği ve rolü belirlenmeye çalışılmıştır. Öte yandan, sosyal yardımlar kapsamında desteklenen birey ya da ailelerin hangi tür yardım ve hizmetlerden yararlandıkları, bu yardım ve hizmetlerden memnuniyet düzeyleri ve beklentilerinin ne olduğu konusu da araştırma kapsamında incelenmiştir.

Hemen hemen her ülke ve toplumda varlığını gösteren yoksulluk kavramı, kapitalist sistemin acımasızlığı içerisinde daha da derinleşen ve çözüme kavuşturulamayan toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkar. Dünyanın en büyük şirketlerinin yer aldığı, bilim-sanayi ve teknolojik yetkinlik açısından lider ülkelerde dahi, lüks yaşamların var olduğu plazaların arka sokaklarında evsiz insanların yaşam aradığı, içinde bulunduğu anı düşünüp, geleceğe dair hiçbir beklentisi olmayan insanların varlığı ekonomik düzenin bir sonucu olarak görülmektedir. Türkiye gibi Müslüman ülkelerde kozmopolit şehir yaşamlarında karşılaşılabilen bu manzaralara, daha geleneksel bölge ve alanlarda merhamet ve yardımlaşma duygusu ile bireysel olarak da destek sağlayanların olduğu bilinmektedir. Toplumsal bağların güçlü olduğu, dinsel inanç ve ritüellerin var olduğu yerleşim yerlerinde, paylaşma ve bölüşme önemli bir toplumsal kazanımdır. Ancak, yoksulluğa bireysel olarak çare olmak hem toplumsal düzenin sağlanması hem de birey-birey, birey-toplum arasındaki etkileşimin korunması bakımından sorunlar barındırmaktadır. Bu sorun, kamu gibi üst düzey bir otorite tarafından tespit edilerek çözüme kavuşturulması gereken bir anlayışı gerektirir ki bu da; yardımların mutlaka kurumsallaşması gerektiği düşüncesini besler. Sosyal devlet, vatandaşlık unsurunu dikkate alarak; hiçbir inanç, sosyal sınıf ya da kesim gözetmeksizin, her vatandaşına eşit şartlarda hizmet sağlarken; dezavantajlı grup ya da kesimleri ya da güçsüzü güçlü karşısında ayakta durabilecek konuma getirebilecek düzeyde destek sağlamakla yükümlüdür.

Üretimin yığınlar halinde yapıldığı, aşırı tüketimin özendirildiği sanayi devrimi sonrasında, bilim ve teknolojinin gelişmesi, Endüstri 4.0 ve son olarak yapay zeka uygulamaları gibi Endüstri 5.0'in gündeme oturduğu günümüzde, sosyal sınıflar arasındaki uçurum ekonomik düzen içerisinde daha da derinleşmeye başlamıştır. Kırsaldan kente göçün zaman içerisinde beklentilere karşılık vermemesi ile şehir yaşamının ağırlığı altında ezilen yeni bir sınıfın var olduğu söylenebilir. Çok çocuklu, kanaatkar ve kır ile bağına koruyan aileler, metropollerde bir şekilde emek yoğun sektörlerde çoklu şekilde çalışarak, fabrika ve ev arasında bir yaşam geçirmektedir. Böylesi bir tablonun uzun dönemde toplumsal açıdan farklı sorunları beraberinde getireceği olasıdır. Kırsalda yaşamayı sürdüren birey ya da ailelerin, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının kentte yaşayanlara kıyaslandığında çok düşük beklenti içinde oldukları ya da sınırlı sosyal-kültürel ihtiyaçları olduğu düşünüldüğünde, kendi yağı ile kavrulan ve şükreden inşalarla karşılaşılır. Bu sınıfın dışında kalan ve şehir yaşamında, hayatını bir kişiye bağımlı olarak geçiren bir aile, çocuk ya da kadın için durum çok daha farklıdır. Kadın ekonomik bakımdan yeterliliğe sahip değilse, kazanma ve harcama özgürlüğü bulunmuyor ve bu yetkinliğini de kaybetmişse kurumsal bir otoritenin kontrolüne ihtiyaç duyar. Kamu otoritesi, çok farklı kurum ve organları ile, gerek merkezi gerekse yerel yönetimleri vasıtasıyla sosyal yardım ve hizmetleri sunmaktadır.

Yoksullukla mücadelede önemli bir misyon üstlenen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları 1986 yılından bu yana, 3294 sayılı “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu” kapsamında belirlenen amaç ve kapsam doğrultusunda 81 il ve 982 ilçede

faaliyet göstermektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının hizmet alanı kapsamı 2000 yılından sonra genişlemiştir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları illerde 14, ilçelerde 12 kişiden oluşan bir Mütevelli Heyeti tarafından yönetilir (R.G., 1986). SYDV personeli 4857 Sayılı İş Kanununa tabidir ve belirsiz süreli sözleşmeli işçi statüsünde çalışırlar. SYDV personeli; gelir ve gider hesaplarını tutar, yazışmaları takip eder, vatandaşların dilekçelerini alır, dosyalarını hazırlar, hane ziyaretleri gerçekleştirir, aynı ya da nakdi çıkan yardımları dağıtırlar. SYDV yardımları aynı ve nakdi yardım olarak yapılmaktadır. Yardımlardan yararlanmanın ilk koşulu, hanede sosyal güvenceli varsa muhtaçlık sınırını geçmemesidir. 2019 yılı için muhtaçlık sınırı **609,67 TL** olarak belirlenmiştir (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 2018).

1. 2. 1. Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı; ailelere verilen nakit yardımlar, yakacak, gıda yardımları, öğrencilere yapılan yardımlar, sağlık harcamaları için verilen nakitler, tek seferlik ödenen nakitler, öksüz yetim için verilen maaşlar, 2022 yaşlı-engelli için verilen maaşlar ve proje destekleri olmak üzere farklı alanlarda ailelere yardımlar yapmaktadır (Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, 2018). Muhtaç vatandaşlara yapılan yardımların ilki; barınma, gıda, yakacak, dul kadınlara yönelik yapılan yardımlar, sosyal konut projesi, asker eşlerine ya da ailelerine verilen maaşları kapsayan aile yardımlarıdır. Bu yardımlara ek olarak gıda yardımları da yapılmaktadır. 2018 yılında Kızılırmak SYDV tarafından 209.500,00 TL değerinde nakdi gıda yardımı yapılmıştır.

Tablo 3’de Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 2012-2018 yılları arasında yardım yapılan kişi sayısı ve tutarları verilmiştir. Yaklaşık 7000 nüfuslu ilçede aynı ve nakdi yardım alan sayısı 2012 yılında 1000 kişinin üzerindedir. Yardım alan sayısı ve yardım tutarında da artış olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Sosyal Yardım Faaliyetleri

Yıllar	Aynı		Nakdi	
	Kişi Sayısı	Tutar(TL)	Kişi Sayısı	Tutar(TL)
2012	1291	156.084,50	1081	335.291,00
2013	1309	151.834,01	1260	257.633,00
2014	769	88.894,10	1198	314.115,00
2015	1447	368.148,44	1331	398.711,64
2016	1216	513.429,74	1061	467.338,76
2017	1243	221.919,58	1198	690.314,07
2018	724	75.367,78	1155	470.204,87

Kaynak: KSYDV, Faaliyet Raporu (2012-2018)

Vakıf son yıllarda yardım şeklini aynı yardımlardan, nakdi yardımlara doğru kaydırmıştır. Yardımlar nakdi şekilde yapıldığında, ihtiyaç sahibi vatandaşlar arzu ettikleri şekilde harcama yapabilmektedir. Bu şekilde yapılan nakdi yardımları, ihtiyaç sahipleri için daha faydalı bulunmaktadır.

2. ALAN ARAŞTIRMASI BULGULARI

2.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırma evreni Çankırı İli Kızılırmak İlçesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından sosyal yardımlar ve hizmet alanlarla sınırlı tutulmuştur. Araştırmada veri toplama bölgesi olarak Kızılırmak ilçesinin seçilmesinde; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına kayıtlı ve muhtaç durumda bulunan yaklaşık 1000 kişinin bulunmasıdır. İlçenin nüfusu yaklaşık 7 bin civarında olup; nüfusun 1/7'sinin muhtaç durumda olması, araştırmanın bu yerleşim yerinde yapılmasının nedenidir (TUİK, 2018). Bu bağlamda; araştırma bölgesinde toplam 165 kişiyle birebir anket yapılmıştır. Anketlerin dökümü ve tasnifi esnasında eksik, hatalı ve tutarsız cevaplar içeren anketler göz ardı edilerek, toplam 147 anket değerlendirmeye alınmıştır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Çankırı ili Kızılırmak ilçesinde anket yoluyla elde edilen verilere dayanan bu araştırmanın amacı; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alanların, Vakfın faaliyetlerine yönelik düşüncelerinin, memnuniyetlerinin ve yardımlar hakkındaki bilgi düzeylerinin tespit edilmesidir. Öte yandan; bu yardımların yoksullukla mücadelede ne düzeyde etkili olduğunun belirlenmesi, yoksulluğa sebep olan faktörlerin tespiti ve sosyal ve proje destekli yardımların hangilerinden ne oranda faydalandığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.3. Araştırmanın Materyal ve Yöntemi

Araştırmanın kuramsal çerçevesine ilişkin ana materyalini yazılı ve basılı makale, dergi, araştırma ve raporlar oluşturmuştur. Mikro ölçekli alan araştırmasının materyali, sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanan bireylerle yapılan anketlerden elde edilen bulgulara dayanmaktadır. Anketlerden elde edilen bulgular; betimsel analizler, basit yüzde ve oran hesaplamaları şeklinde descriptive istatistiklere tabi tutulmuş ve elde edilen tabloların yorumlanması yoluna gidilmiştir.

Araştırma üç bölüm şeklinde tasarlanmıştır. İlk bölümde yoksulluk kavramı, ikinci bölümde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve son bölümde Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı yardımları ve Vakıftan yardım alanlarla birebir yapılan anketlerden elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmiştir.

2.4. Araştırma Bulguları

Yoksulluk, sadece gelir üzerinde değerlendirilerek kara verilebilecek bir konu değildir. Ancak, mevcut koşullarda yoksulluğun en temel sebebinin işsizlik olduğu söylenebilir. Bir iş ya da meslek sahibi olan kişi, geçimini belli bir düzeyde de olsa karşılama yetkinliğine sahiptir. İstihdama katılmayan kişi, aynı zamanda sosyal açıdan da güvence altında değildir. Diğer önemli konulardan biri de eğitimidir. Eğitim düzeyi düştükçe; işsizlik ve yoksulluk toplumda sıklıkla görülen iki önemli sorun olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda, araştırmada istihdam, işsizlik ve sosyal güvencesi olma gibi durumlar araştırılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmanın Temel Bulguları

Ailede Meslek Sahibi Olan Var mı?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	102	69,4	69,4
Evet	45	30,6	100,0
Toplam	147	100,0	
Ailede İş Arayan Var mı?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	122	83,0	83,0
Evet	25	17,0	100,0
Toplam	147	100,0	
Sosyal Güvenceniz Var mı?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	96	65,3	65,3
Evet	51	34,7	100,0
Toplam	147	100,0	
Ailede Okumuş Kimse Var mı?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	36	24,5	24,5
Evet	111	75,5	100,0
Toplam	147	100,0	
Ailede Özürlü-Engelli Biri Var mı?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	114	77,6	77,6
Evet	33	22,4	100,0
Toplam	147	100,0	

Araştırmada ilk incelenen konu; aile içinde meslek sahibi olma durumudur. Bulgulara göre; ailelerin yaklaşık %70'inde herhangi bir mesleği olan kimse yoktur. Bu duruma ilave olarak; bireyler herhangi bir iş arayışında da değildir. Aile içinde bireylerin yalnızca %17'si iş aradığını belirtmiştir. Bu oranın düşük olmasının nedeni; kırsal bir bölge olması sebebiyle, çalışabilecek durumda olanların büyük çoğunluğunun geçimini çiftçilik yaparak sağlamasıdır. Öte yandan; küçük bir oranda inşaat sektöründe ve fabrikada işçi olarak çalışıp aile gelirine katkıda bulunanlar vardır. Örneklem grubu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan bireyler olması sebebiyle, genellikle kalabalık, yaşlı ve düşük gelir grubu ya da herhangi bir gelire sahip olmayan bireylerin bulunduğu araştırma evreninden elde edilen bulguların bu yönde çıkması beklenen bir durumdur. Aile içinde eğitim durumu ilkökul düzeyindedir. Aile büyüklerinin büyük çoğunluğu ya okur-yazar değildir, ya da ilkökul mezundur. Görüşme esnasında okumuş olma durumu katılımcılar tarafından; ilköğretim düzeyinde eğitim-öğretim görme olarak algılanmıştır.

Araştırmada Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alanların, Vakıftan hangi sebeple yardım aldıkları araştırılmak istenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5'de görülebilir.

Tablo 5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından Yardım Alma Sebepleri

	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Çalışan kimsesinin olmaması	59	40,1	40,1
Gelirinin yetmemesi	79	53,7	93,9
Kimsesinin olmaması	5	3,4	97,3
Engelli çocuğunun olması	4	2,7	100,0
Toplam	147	100,0	

Tablo 5 incelendiğinde; aile gelirine katkı sağlayıp çalışacak kimsesinin bulunmama durumu ile gelirinin geçimine yetmemesi durumu yaklaşık %74 oranında SYDV yardımlarından faydalanma sebebi olarak belirtilmiştir.

SYDV’ndan yardım alanlara, yardımlar hakkında herhangi bir öneriniz var mı? şeklinde bir soru yöneltilerek, yapılan yardımlar konusunda fikirleri alınmak istenmiştir. Sonuçlar Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Yardım Alanların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Yardımlara İlişkin Önerileri

Öneriler	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Önerisi yok	63	42,9	42,9
Yardımlar aylık verilmeli	16	10,9	53,8
Yakacak yardımı daha fazla olmalı	3	2,0	55,8
Aylık eğitim yardımı yapılmalı	11	7,4	63,2
Kalabalık ailelere daha fazla yardım yapılmalı	7	4,8	68,0
Yardım miktarları artırılmalı	19	13,0	81,0
İşbulma konusunda yardımcı olunmalı	2	1,4	82,4
Gelir tespiti kriterleri değiştirilmeli	12	8,1	90,5
Prefabrik ev maliyetinin tamamı Vakıfça karşılanmalı	3	2,0	92,5
Çalışamayacak durumdakilere daha fazla yardım yapılmalı	4	2,7	95,2
Yaşlılık aylığı bankadan değil, elden teslim edilmeli	2	1,4	96,6
Geri ödemesiz üretim projeleri olmalı	5	3,4	100,0

Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %43’ü yapılan yardımlara yönelik herhangi bir öneride bulunmamıştır. Yardım miktarının artırılması gerektiğini belirtenlerin oranı %13 iken, yardımların her ay düzenli olması gerektiğini belirtenler %11 civarındadır. Öneriler genel olarak değerlendirildiğinde; yapılan yardımların düzenli, devamlılık arz edecek şekilde olması ve miktarının artırılması önemli görülmüştür. Katılımcıların yaklaşık %30’u yardım miktarlarının daha fazla olması gerektiğine yönelik öneri getirmiştir.

SYDV tarafından verilen yardımları alanların, bu yardımlardan hangilerini aldıkları ve hangi yardımlardan haberdar oldukları araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla oluşturulan bulgular Tablo 7’de özetlenmiştir. Anketeye katılanların büyük çoğunluğunun aile yardımlarından yararlandığı tespit edilmiştir. Aile yardımları içerisinde yakacak, gıda

yardımları ve sosyal destek nakdi yardımlarından haberdar olma oranı ve bu yardımlardan yararlanma oranı oldukça yüksektir. Tüm katılımcılar gıda ve yakacak yardımlarından haberdardır. Bu da Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini destekler nitelikte bir bulgudur. Ailelerin temel ve zorunlu ihtiyaçlarını karşılama düzeyinde olduğu görülmektedir. Öte yandan; sağlık yardımlarından faydalanma oranı da yüksek bulunmuştur. Proje yardımları olarak belirtilen üretime yönelik verilen desteklerden faydalanma oranının oldukça düşük düzeyde kaldığı belirlenmiştir. Yoksullukla mücadelede kalıcı çözüm getirebilecek olan üretim ve proje desteklerinden haberdar olma oranı %40 gibi düşük bir düzeydedir. Bu desteklerden yararlanma oranı ise toplamda %6 civarındadır.

Tablo 7. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Yardımlardan Haberdar Olma ve Faydalanma Durumu

İfadeler		HABERDAR OLANLAR		YARDIMI ALANLAR	
		Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Sıklık (adet)	Yüzde (%)
Gıda Yardımı	Aile Yardımları	147	100,0	105	71,4
Yakacak Yardımı		147	100,0	129	87,8
Barınma Yardımı		124	84,4	29	19,7
Sosyal Destek Nakdi Yardımı		144	98,0	127	86,4
Öğrenci İhtiyaç Yardımı	Eğitim Yardımları	119	81,0	95	64,6
Şartlı Nakit Transfer Yardımı		31	21,1	11	7,5
Öğrenci Barınma Yardımı		7	4,8	5	3,4
Yükseköğretim Bursları		10	6,8	8	5,4
Sağlık Yardımı	Sağlık Yardımları	128	87,1	90	61,2
Gebelik Yardımı		22	15,0	9	6,1
Şartlı Nakit Trn. Sağlık Yard.		7	4,8	5	3,4
Özürlü Yardımı		89	60,5	33	22,4
Afet Destek Yard. (aşevi..)	Özel Amaçlı Yar.	49	33,3	34	23,1
Koyunculuk	Proje Yardımları	60	40,8	2	1,4
Süt Sığırcılığı		60	40,8	3	2,0
Yerel Girişimler		38	25,9	4	2,7

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alanların, aldıkları yardımların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı ve ne düzeyde karşıladığına ilişkin bilgilere ulaşılmak istenmiştir. Buna ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir. SYDV'ndan yardım alanların yaklaşık %73'ü bu yardımların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olmadığını belirtirken; bu yardımların kesilmesi halinde hayatlarının önemli oranda etkileneceğini belirtenlerin oranı %88,5'dir. Muhtaç durumda olan aileler için yapılan yardımlar, yeterli gelmese de önemli düzeyde hayatlarını sürdürmeleri konusunda destek sağladığı belirlenmiştir.

Tablo 8. SYDV’ndan Alınan Yardımların İhtiyaç Sahiplerinin Temel İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyi ve Yardımın Kesilmesi Durumunda Hayatlarını Etkileme Derecesi

SYDV Yardımları İhtiyaçlarınızı Karşılıyor mu?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hiç Karşılmıyor	15	10,2	10,2
Karşılmıyor	92	62,6	72,8
Orta Düzeyde Karşılıyor	32	21,8	94,6
Tamamen Karşılıyor	8	5,4	100,0
Toplam	147	100,0	
Yardım Kesilse Etkilenir misiniz?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hiç Etkilemez	2	1,4	1,4
Etkilemez	5	3,4	4,8
Az da Olsa Etkiler	10	6,8	11,6
Etkiler	58	39,5	51,0
Çok Etkiler	72	49,0	
Toplam	147	100,0	

Sosyal yardımların dağıtımında SYDV’nın adil davranıp davranmadığı konusunda katılımcıların düşünceleri araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla yardım alan bireylere; “SYDV tarafından yapılan yardımların ne düzeyde adil dağıtıldığını düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. SYDV Tarafından Yapılan Yardımların Adil Dağıtılıp Dağıtılmadığına İlişkin Bulgular

Yardımlar Adil Dağıtılıyor mu?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hiç Adil Değil	2	1,4	1,4
Adil Değil	52	35,4	36,7
Orta Düzeyde Adil	73	49,6	86,4
Kısmen Adil	9	6,1	92,5
Çok Adil	11	7,5	100,0
Toplam	147	100,0	
SYDV Personeli Yardımcı Oluyor mu?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Olmaya Çalışıyor	8	5,4	5,4
Yardımcı Oluyor	23	15,7	21,1
Çok Yardımcı Oluyor	116	78,9	100,0
Toplam	147	100,0	

SYDV’ndan yardım alan aile ya da bireyler, Vakıf tarafından dağıtılan bu yardımların adilane olduğu konusunda şüphe etmektedir. Yardımların adil dağıtıldığına ilişkin beyanda bulunanların oranı yalnızca %13,6’dır. Bu oranın düşük olmasının temel nedeninin; dağıtılan yardımların çeşitli siyasi ya da baskı grupları nedeniyle, katılımcılar tarafından gerçekte

İhtiyacı olmayanlara da verildiğine şahit olunduğunun beyan edilmesi ile birebir yapılan anket çalışmalarından anlaşılmıştır. Öte yandan SYDV çalışanlarının kendilerine yardımcı olup olmadıkları konusunda ciddi oranda bir memnuniyet olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda olumsuz beyanda bulunan olmamıştır. Yardım alanların yaklaşık %95'i SYDV personelinin kendilerine yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma ile yoksulluğun sebebinin, bizzat bu sorunu yaşayanlar tarafından hangi faktöre dayandırıldığı belirlenmek istenmiştir. Bu amaçla katılımcılara “yoksulluğun birincil nedeni sizce nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Yoksulluğun Birincil Nedeni

Yoksulluk Nedeni	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Kader	39	26,5	26,5
Mesleğin Olmaması	65	44,2	70,7
Adaletsizlik	7	4,8	75,5
Aile Desteği Olmaması	6	4,1	79,6
Eğitimsizlik	10	6,8	86,4
Şanssızlık	8	5,4	91,8
Anne-Babasız Büyümek	2	1,4	93,2
Miras Kalmaması	8	5,4	98,6
Ülke Ekonomisinin Zayıflığı	2	1,4	100,0
Toplam	147	100,0	

Yardım alanların %44’ü bir meslek sahibi olmamanın yoksulluğun temel nedeni olduğunu belirtmişlerdir. Ankete katılanların %32’sinin ise yoksulluğu bir kader ve şanssızlık olarak gördüğü tespit edilmiştir. Kadereci anlayış toplumda çoğu zaman var olan durumun kabullenilerek, hiçbir adım atmama gibi olumsuz bir duruma neden olmaktadır. Bu anlayışın kırılması ve mücadelenin asla bırakılmayarak, çalışmanın önemini vurgulanması önemlidir.

Yardım alan ailelere yoksulluklarının kalıcılığı konusundaki inanışlarını belirlemek amacıyla “Yoksulluktan ne zaman kurtulursunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya alınan cevaplar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Yoksulluktan Ne Zaman Kurtulacaklarına Olan İnançlarına Yönelik Bulgular

Süre	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hiçbir Zaman	55	37,5	37,5
1 yıl içinde	3	2,0	39,5
Fikrim Yok	89	60,5	100,0
Toplam	147	100,0	

Katılımcıların yalnızca %2’si bir yıl içinde yoksulluktan kurtulabileceklerini belirtmişlerdir. Ankete katılanların %98’i yoksulluktan kurtulma konusunda umuda sahip değildir. Bu ailelerin %60,5’inin yoksulluktan kurtulma konusunda umudunun olmadığı anlaşılırken; %37,5’i ise kesinlikle yoksulluktan kurtulma gibi bir durumun olmayacağını net bir şekilde belirtmişlerdir.

Muhtaç ailelere verilen yardımlardan duyulan memnuniyet ölçülmek istenmiştir. Bu amaçla “Verilen yardımlardan ne düzeyde memnunsunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen cevaplar Tablo 12’de görülebilir.

Tablo 12. SYDV Tarafından Verilen Yardımlardan Memnuniyet

Memnuniyet Düzeyi	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hiç Memnun Değilim	6	4,1	4,1
Memnun Değilim	26	17,7	21,8
Ne Memnunum Ne Değilim	62	42,2	63,9
Memnunum	49	33,3	97,3
Çok Memnunum	4	2,7	100,0
Toplam	147	100,0	

Yardım alanların yaklaşık %22’si aldıkları yardımlardan memnun değildir. Ne memnunum ne değilim diyenlerin oranı %42,2’dir. Bu oranın yüksek olması; yardımların aileler için önemli görüldüğü, fakat yeterli olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Yardımlardan memnun olma oranı %36’dır. Bu bağlamda verilen yardımların yeterli olup olmadığı ve bu yardımların aileleri güvende hissettirip hissettirmediği belirlenmek istenmiştir. Öte yandan; alınan bu yardımların yoksulluklarına çözüm olup olmadığı da araştırılmak istenmiştir. Bu nedenle ankete katılanlara “Verilen yardımlar yeterli mi”, “ Verilen yardımlar güvende hissettiriyor mu” ve “Verilen yardımlar yoksulluğunuza çözüm oluyor mu?” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13. SYDV Yardımları ve Yoksulluk

Yardımlar Yeterli mi?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	126	85,7	85,7
Evet	21	14,3	100,0
Toplam	147	100,0	
Yardımlar Güvende Hissettiriyor mu?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	71	48,3	48,3
Evet	764	51,7	100,0
Toplam	147	100,0	
Yardımlar Yoksulluğunuza Çözüm mü?	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Hayır	108	73,5	73,5
Evet	39	26,5	100,0
Toplam	147	100,0	

Muhtaç ailelerin SYDV tarafından yapılan yardımların yeterliliğini belirlemek amacıyla yöneltilen soruya; ailelerin %86’sı yardımların yeterli olmadığı şeklinde yanıtlamışlardır. Bu bulgu, alınan yardımlardan memnun olma düzeyini düşüren önemli bir bulgudur. Öte yandan; ailelerin %52’si yardımlar yeterli gelmese dahi yardımların kendileri için önemli bir güven kaynağı olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle çalışan kimsesi olmayan ya

da yaşlılık aylığı ile geçimini sağlayanlar için bu yardımlar çok daha önemli olmaktadır. Diğer taraftan; aileler aldıkları yardımların yoksulluğa çözüm olup olmadığına yönelik yöneltilen soruya %73,5 oranında çözüm olmadığını belirtmişlerdir. Bu oran oldukça yüksek bulunmuştur, ancak anlamlıdır. Verilen yardımlar ailelerin hayatlarını temel düzeyde sürdürmeleri konusunda destek olmaktadır. Ancak uzun dönemde yoksulluktan kurtulmaya yönelik bir çözüm geliştirmediği tespit edilmiştir.

Yardım almakta olan bireylerden yoksulluğun sebebi olarak, kimi ya da neyi sorumlu tuttukları öğrenilmek istenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara “Yoksulların yardım alacak muhtaçlıkta olmalarının kaynağı nedir” şeklindeki soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 14’de sunulmuştur.

Tablo 14. Yoksulların Yardım Alacak Muhtaçlıkta Olmalarının Kaynağı

Sorumlu Tutulan	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Kendileri	78	53,1	53,1
Aileleri	33	22,4	75,5
İşverenler ve Zenginler	13	8,8	84,4
Devlet	23	15,6	100,0
Toplam	147	100,0	

Yoksul ve muhtaç durumda olma sebebi olarak aileler, %53 oranında kendilerini sorumlu tutmaktadır. Verilen cevaplar arasında eğitimsiz olma yer almamıştır. Ankete katılanlar genel olarak kişi ya da kurumu yoksulluğun sebebi olarak görmektedir.

SYDV yardımlarından faydalanan ailelere “Durumunuzun düzelmesi halinde yardımın kesilmesi için SYDV’na bilgi verir misiniz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya alınan yanıtlar Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15. Maddi Durumlarında İyileşme Olursa SYDV’na Bilgi Verip Vermeyeceği

	Sıklık (adet)	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Bilgi Vermem (Kendileri Tespit Etsin)	2	1,4	1,4
Beklemede Kalırım	8	5,4	6,8
Bilgi Veririm	95	64,6	71,4
Hemen Bilgi Veririm	42	28,6	100,0
Toplam	147	100,0	

Yardım alan ailelerin %93’ü bir gün maddi durumlarında iyileşme olması halinde SYDV’na bilgi verecekleri yönünde beyanda bulunmuşlardır. Katılımcıların %7’si ise bilgi vermeyeceklerini ve beklemede kalacaklarını bildirmişlerdir. Bunun nedeni araştırıldığında; ailelerin tekrar maddi olarak kötü duruma düşebileceklerine ilişkin taşıdıkları kaygı ve belli bir kesimin ise bu yardımları alma konusunda yaşadıkları sıkıntıya bağlı olarak böyle bir davranış sergileyecekleri anlaşılmıştır.

Vakıftan yardım alan ailelerin bu yardımları kaç yıldır aldıkları ve ortalama aile gelirlerinin ne olduğunu belirlemeye yönelik olarak betimleyici analiz yapılmış ve sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Yardım Alan Ailelerin Betimleyici İstatistik Bulguları

	Ortalama
Kaç Yıldır Yardım Aldığı (yıl)	5,84
Ailenin Aylık Ortalama Geliri (TL)	1.505,44

Ankete katılan bireylerin yardımlardan yararlanma süresi ortalama 6 yıldır. Ailelerin aylık ortalama gelirleri ise 1505 TL olup, ortalama aile gelirinin asgari ücretin altında kaldığı tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, yoksulluk olgusunu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan kayıtlı yoksulların bakış açılarını temel alarak incelemiştir. Araştırma ile, yoksulluğa sebep olan faktörlerin ve yoksullukla mücadelede sosyal yardımların rolünün tespiti, sosyal ve proje destekli yardımların hangilerinden yoğunlukla faydalandığı ve yoksulluğun giderilmesinde Vakıf faaliyetlerinin etkisinin olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Hemen her ülke ve toplumda, az gelişmiş ya da gelişmiş ülke ayırt etmeksizin var olan bir sorun olan yoksulluk üzerine yapılan araştırmalar, temelde iki farklı bakış açısıyla ele alınmıştır. Bunlar; yoksulluğu açıklayan ve yoksulluğu ölçen makro ölçekli araştırmalar ve yoksulların kendi durumlarını değerlendirebilecekleri nitelikteki alan araştırmalarıdır. Yapılan pek çok araştırmada yoksulluğun sebebinin; yapısal ve sistemsel olduğu ve gelir dağılımındaki adaletsizlikten kaynaklandığı belirtilirken (Morçöl, 1997; Wollie, 2009; Çoban vd., 2010; Davids and Gouws, 2011); araştırmamızın bulguları ile Yakışık vd. (2017) tarafından yapılan araştırmanın bulguları örtüşmektedir. Yakışık vd. (2017) çalışmalarında yoksulluğun sebebinin; kadercilik, ayrımcılık, ahlaki eksiklikler ve kişisel eksiklikler olarak dört boyutlu olarak açıklamıştır. Çankırı İli Kızılırmak İlçesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına kayıtlı 147 yoksul bireyle yapılan anketlerden elde edilen araştırmamızın bulgularına göre; yoksul kişiler en çok; aile yardımları ve sağlık yardımlarından yararlanmaktadır. Bu sonuç; yoksul kişi ve ailelerin en temel kaygılarının temel ve birincil ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu gösterir. Hayatta kalmak, yaşamını sürdürebilmek, yoksul aileler için yardım alma sebebidir. Alınan yardımların yoksulluğu gidermeden ziyade, ailelerin yaşamının devamlılığını sağlama konusunda destek niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Yoksulluğun sebebinin bir meslek sahibi olmama ve kaderci anlayıştan kaynaklandığı da diğer önemli bulgular arasında yer almaktadır. Araştırmada, yoksul kişilerin yoksulluğun sebebi olarak, kendilerini suçlamaları önemli bir bulgudur. Herhangi bir meslek sahibi olmamaları, eğitim düzeylerinin düşük olmasını ve kaderci yaklaşımlarını yoksulluk sebebi olarak göstermiş ve bu sebepler kişilerin kendilerinden kaynaklanan sebepler olarak sunulmuştur.

Türkiye’de yoksulluk gerçeğine genellikle hayırseverlik perspektifinden bakılmaktadır. Bu bakış açısı yoksul kişi ve ailelerin sistematik bir gelir sağlamasını temin etmekten uzaktır. Sosyal devlet, yoksul vatandaşları için sosyal yardım ve sosyal güvenlik sistemleri ile onlara destek olmak, adil gelir bölüşümünü sağlamak, şeffaf bir yönetim oluşturmakla yükümlüdür. Dünyanın bazı yerlerinde sivil toplum örgütleri ve hayırseverler yoksullukla mücadelede devletten daha çok ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de ise bu durum tam tersidir. Devlet birçok görevi üstüne alarak yoksullukla mücadele etmeye çalışmaktadır.

Devletin de kaynaklarının sınırlı olduğu düşünülürken, bu konuda yetersiz kalınması olağandır.

Araştırmanın dikkat çeken bulgularından biri de; yoksul kişilerin hizmet aldıkları SYDV çalışanlarından son derece memnun oldukları halde, yardımların adil bir şekilde dağıtılmadığını düşünmeleridir. Bunun nedeni, ihtiyacı olmadığı halde SYDV yardımlarından faydalandırılan kişilerin olmasıdır. Yardımların doğru kişi ve adreslere iletilmesi, güven oluşturulması için mutlaka şeffaflık gerekmektedir. Çeşitli baskı gruplarının etkisiyle etik olmayan şekilde yardımların yanlış yerlere ulaştırılması, uzun dönemde kamu otoritesine olan güveni sarsacaktır.

Yapılan yardımların yoksulluğun çözümünde etkili olmadığı, yoksul kişiler tarafından bizzat belirtilmiştir. Yoksulluğun çözümü, ancak bir kamu politikası oluşturularak, yoksul kesimin girişimcilğe özendirilmesi ve üretim modeli oluşturulması ile mümkün olabilecektir. Bu bağlamda, kırsal kesimlerde yardım modelinin üretim projelerine ağırlık verecek şekilde revize edilmesi, yalnızca çalışacak kimsesi bulunmayan kişiler için yardım şeklinin nakdi olması şeklinde bir model oluşturulabilir. Ailede çalışabilecek durumda olup da işi olmayanların çeşitli iş kollarında istihdam edebilecek eğitimlere tabi tutulması, kooperatifleşme, üretime özendirme ile kendi geçimini sağlayabilecek duruma getirmek anlamlı olacaktır. Araştırmada görülmüştür ki; yoksul ailelerde çalışabilecek durumda olup da işsiz olanlar içerisinde, iş aramakta olanların oranı oldukça düşüktür. Bu durum sosyal yardımların insanları tembelleğe ittiği konusunda yapılan eleştirileri haklı çıkarmaktadır. Genel bulgu olarak, yoksul kişiler yoksulluklarının kendilerine yapışmış ve silinmeyecek bir etiket gibi görmekte ve kötü kader, talihsizlik diyerek, bir gün yoksulluktan kurtulacaklarına olan inançlarını yitirmektedir.

Devlet kadenci yapıyı değiştirmek için 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Kanununu çıkarmıştır. Bu çalışmada Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün her il ve ilçede kurduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürüttüğü faaliyetlerle, yoksulların yaşamlarını mevcut durumdan daha iyi koşulda sürdürmelerine destek olduğu belirlenmiştir.

Araştırma ile Kızılırmak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın 2012-2018 yılları arası yaptığı faaliyetleri incelenmiştir. SYDFT Fonundan toplam 4.514.832,00 TL aktarıldığı belirlenmiştir. Vakfın amaçları doğrultusunda vatandaşlara ihtiyaçlarını karşılamaları için aynı ve nakdi yardımlar yapıldığı görülmüştür. Vakfın yaptığı yardımların aile yardımları, eğitim yardımları, sağlık yardımları, 2022 Yaşlı-Engelli yardımları, muhtaç asker maaşı, öksüz yetim yardımları ve vatandaşlara yoksullukla mücadele etmesinde daha çok yardımcı olacağından emin olduğu proje destekleri verdiği görülmüştür. Vakfın 2012-2018 döneminde 7999 kişiye toplam 1.575.678,15 TL aynı, 8284 kişiye toplam 2.933.608,34 nakdi yardım yaptığı tespit edilmiştir. Yardım alan bireylerin genel olarak; üretim proje desteklerinden ziyade nakit yardımlardan faydalandığı görülmüştür. Proje desteklerinden yararlanan kişi sayısının artırılması, yoksullukla mücadelede önemli görülmektedir. Proje kapsamında vatandaşlara toplam 351.013,75 TL proje desteği verilmiştir. Bu projelerden yararlananların gelirlerinin arttığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, üretim projelerinin istihdam artırıcı etkisinin olduğu ve başarılı olduğu izlenmiştir.

Yoksulluğun yalnızca elde edilen gelir üzerinden değerlendirilmesi de hatalı olacaktır. Elde edilen gelir, farklı yaşam koşulları, inanışlar, sosyal - kültürel özellikler, ihtiyaçlar, kişilerin ve ailenin birbirinden farklı tüketim alışkanlıkları ve beklentilerinin farklı olması, ancak yardımların aynı şekil ve miktarlarda yapılması nedeniyle sorun olabilmektedir. Sosyal yardımların kamu eliyle ve farklı Vakıf ve Dernek gibi kuruluşlar tarafından yapılıyor olması, ortak veri tabanı oluşturulamadığı için takibi zorlaştırmaktadır. Devlet, vatandaşını korumak durumundadır. Bu bağlamda, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çatısı altında toplanan ve farklı statülerde yardımda bulunan kurumlar, yerel yönetimler, özel statülü kuruluşlar gibi farklı yerlerden sağlanan yardımlar ortak veri tabanı oluşturularak, takip edilmelidir. Yoksul bireylerin çoğunlukla aile ve sağlık yardımlarını alıyor olup da; eğitim ve proje destekli yardımlardan çok daha düşük oranlarda faydalanıyor olmalarının sebepleri araştırılarak önlemler alınmalıdır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; yoksulluğun en temel sebebinin bir meslek sahibi olmama ve kaderci inanış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyinin düşük olması, meslek sahibi olmamayı beslediği ve yoksulluğu körüklediği görülmüştür. Sosyal yardım alanların, en çok aile yardımları ve sağlık yardımlarından faydalandığı, bu yardımları alma sebepleri arasında; kimsesinin olmaması ve hane gelirinin geçinmeye yetmemesi olduğu tespit edilmiştir. Sosyal yardımların ailelerin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediği, ancak bu yardımların kesilmesi durumunda hayatlarının önemli düzeyde etkileneceği bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyal yardımlardan faydalananların SYDV personelinden çok memnun oldukları görülürken, aldıkları yardımların adilane dağıtımını konusunda şüphe içinde oldukları belirlenmiştir. Sosyal yardım alanların yoksulluklarının sebebi olarak; kaderci inanışa sığındıkları, ancak çok büyük oranda mesleklerinin olmaması sebep olarak gösterdikleri halde, işi olmayıp da iş arayanların çok az sayıda olması da ilginç bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. SYDV'lerden yardım alan kişilerin yoksulluktan kurtulmak için umut ve beklentilerinin olmadığı saptanmıştır. Aynı zamanda SYDV'lerinden aldıkları yardımların yetersiz olduğu düşüncesiyle verilen yardımlardan da memnun olma düzeyi düşük çıkmıştır. Yoksul kişiler, yoksul olmalarından, kendilerini sorumlu tutmuşlardır. Öte yandan; ailelerin nereden ne tür bir yardım alabilecekleri söz konusunda olduğunda, bilinçli oldukları tespit edilmiştir.

Gün geçtikçe artan yoksulluk ve sosyal dışlanmanın, insanların kaderi gibi algılanmamalıdır. Yoksullukla mücadele etmek amacıyla devlet politikalar geliştirmeli ve özellikle üretim ve istihdamı artırmaya yönelik projelerle, yardımlarını sürdürmelidir.

Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler

Çankırı İli Kızılırmak İlçesine bağlı mahalle ve köylerde SYDV'nden yardım alan yoksul kişilerle kırsalda yapılan bu araştırma, il merkezlerinde ikamet eden kayıtlı yoksullarla yapılabilir. Yahut farklı yardım kuruluşlarından yardım alan bireylerin oluşturduğu bir evren üzerinde çalışılabilir. Kayıtlı yoksul bireylerle, sosyal yardım almayan bireyler kişilik özellikleri ve girişimcilik özellikleri yönüyle irdelenerek, sosyal sermayelerinin karşılaştırılması yoluna gidilebilir. Bu araştırma ile elde edilen bir bulgu olan; yoksul bireylerin üretim ve proje desteklerinden çok kısıtlı oranda faydalanması baz alınarak, bu kişilerin üretim ve istihdam yaratacak proje desteklerinden niçin faydalanmadığı, ya da hangi

koşullarda bu desteklerden faydalanabilecekleri araştırılarak, elde edilecek bulgular ışığında politikalar geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- ADAMAN, F. ve KEYDER, Ç. (2007). Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/; Erişim Tarihi: 31.12.2018.
- AHLUWALIA, M., CARTER, G.N. ve CHENERY, B.H. (1979). “Growth and Poverty in Developing Countries”. *Journal of Development and Economics*. Vol.6, pp.299-341.
- ARPACIOĞLU, Ö. ve YILDIRIM, M. (2011). “Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2011, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 60-76.
- BUĞRA, A. (2016). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika. İletişim Yayınları 1299, Araştırma İnceleme Dizisi 223. ISBN: 978-975-05-1308-4. 1. Basım, 7. Baskı, İstanbul.
- BURKET, P. (1990). “Poverty Crisis in the Third World: The Contradictions of World Bank Policy”, *Monthly Review*, V.42, N.7.
- ÇOBAN, İ.A., ŞAHİN, F., ULUOCAK, G.P. ve BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2010). ‘Turkish Adaptation of the Chinese Perceived Causes of Poverty Scale’, *European Journal of Social Sciences*, 15(4).
- DAVIDS, Y.D. ve GOUWS, A. (2011) “Monitoring Perceptions of the Causes of Poverty in South Africa”, *Soc Indic Res DOI 10.1007/s11205-011-9980-9*.
- DE, J. ve HANSWIJEK, P.V. (1998). Yoksulluğu Önleme Stratejileri, İstanbul: TESEV Yayınları.
- DREWNOWSKI, J. (1977). “Poverty: It’s Meaning and Measurement”. *Development and Change*. Vol.8, No.2, pp.183-208.
- ENSARİ, S. (2010). “TÜİK’in Yoksulluk Analizleri Üzerine”. *Güncel*, Yıl: 24, Sayı: 87, s.9-15, Nisan 2010.
- GÜLER, B.A. (2006). “Sosyal Devlet ve Yerelleşme”. *Memleket Siyaset Yönetim*, C.1, S.2, Eylül, 2006, s.29-42.
- GÜNEŞ, S. (2010). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü İstatistik Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı.
- GÜNEŞ, M. (2012). “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Bir Kamu Yönetimi Politikası Olarak Sürdürülebilirliği”. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 24, s. 149-184.

İŞİK, O. ve PINARCIOĞLU, M.M. (2012). Nöbetleşe Yoksulluk: Gece kondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği. İletişim Yayınları 736, Araştırma İnceleme Dizisi 114, Dijital Kitap, ss.368, ISBN: 978-975-05-1217-9.

İNCEDAL, S. (2013). Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları Mücadele Politikaları ve Mücadele Araçları. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

KARABAŞ, S. ve KARKACIER, O. (2018). Türkiye’de Sosyal Hizmetler Modelinde Uygulanan Yardım Programları. 1. Anadolu Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi. Diyarbakır 28-29 Aralık 2018, s.679-686. ISBN : 978-605-69046-1-5.

KIZILIRMAK SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI (2012-2018) Faaliyet Raporu.

MORCOL, G. (1997). “Lay explanations for poverty in Turkey and their determinants”, *Journal of Social Psychology*, 137(6), 728–38.

OKTİK, N. (2008). Yoksulluk Olgusuna Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış: Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları, Yakın Yayınları, İzmir.

ÖNDER, H. ve ŞENSES, F. (2006). “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Düşüncesi”, *İktisat, Siyaset, Devlet Üzerine Yazılar-Prof. Dr. Kemali Saybaşılı’ya Armağan içinde*, İstanbul: Bağlam, 199-221.

RESMÎ GAZETE [RG] (1986). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu. Kanun Numarası: 3294, Kabul Tarihi: 29/05/1986, Yayımlandığı Resmi Gazete: 14/06/1986. Sayı: 19134. Tertip: 5, Cilt: 25, Sayfa: 264. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19167.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19167.pdf>; Erişim Tarihi: 11 Ocak 2019.

SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ [SYGM] (2018). *T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı*. <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr>; Erişim Tarihi: 14 Ocak 2019

ŞENER, Ü. (2010). Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları.

ŞENSES, F. (2013). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları. 59-89.

TUİK (2017a). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2017. Haber Bülteni Sayı: 27824, 24 Eylül 2018.

TUİK (2017b). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2017. Haber Bülteni Sayı: 27823, 18 Eylül 2018.

TUİK, (2017c). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2017. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013; Erişim Tarihi: 03.01.2019.

TUİK, 2018. Nüfus ve Demografi, Nüfus İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>; Erişim Tarihi: 19.01.2019.

AKADEMİKBAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 73 Mayıs - Haziran 2019

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk
Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat –
KIRGIZİSTAN <http://www.akademikbakis.org>

- TUNÇ. A. (2013). Türk Kamu Yönetiminde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkinliği: TRB1 Bölgesinde Bir Araştırma. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Malatya.
- UZUN, M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, 2003, ss.155-173.
- YAKIŞIK, H., ZÜLFİKAR, B.Ş. ve DÖLARSLAN, E. (2017). “A New Scale of Poverty: How the Officially Recorded Poor People in Turkey Perceive Themselves”. *Development Policy Review*. Overseas Development Institute, Vol. 35, Pages 322-337, October.
- WOLLİE, C.W. (2009) ‘Causal Attributions For Poverty Among Youths In Bahir Dar, Amhara Region’, Ethiopia, *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, - 3 (3): 251–72.
- WORLD BANK (1996). Word Development Report.